

Економічні науки

УДК 336.02

Глухова Валентина Іванівна

кандидат економічних наук, доцент

завідувач кафедри обліку і фінансів

Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

Глухова Валентина Ивановна

кандидат экономических наук, доцент,

заведующий кафедры учета и финансов

Кременчугский национальный университет имени М. Остроградского

Glukhova Valentyna

PhD, Docent,

Head of the Department of Accounting and Finance

Kremenchuk M. Ostohradskyi National University

Скрипник Лариса Іванівна

студентка

Кременчуцького національного університету імені М. Остроградського

Скрыпник Лариса Ивановна

студентка

Кременчугского национального университета имени М. Остроградского

Skrypnyk Larisa

Student of the

Kremenchuk M. Ostohradskyi National University

**СТАН ПОДАТКОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЇЇ
ЗМІЦНЕННЯ
СОСТОЯНИЕ НАЛОГОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ И
НАПРАВЛЕНИЯ ЕЕ УКРЕПЛЕНИЕ**

THE STATE OF TAX SECURITY OF UKRAINE AND DIRECTIONS FOR ITS STRENGTHENING

Анотація. Проаналізовано податки та збори в Україні, їх динаміку та структуру. Розраховано податкове навантаження та рівень податкової безпеки. Визначено основні зовнішні та внутрішні фактори впливу на стан оподаткування в країні.

Ключові слова: податки, податкова безпека, оподаткування.

Аннотация. Проанализировано налоги и сборы в Украине, их динамика и структуру. Рассчитано налоговую нагрузку и налоговую безопасность. Определено основные внешние и внутренние факторы влияния на состояние налогообложения в стране.

Ключевые слова: налоги, налоговая безопасность, налогообложение.

Summary. Taxes and duties in Ukraine, their dynamics and structure are analyzed. The tax burden and level of tax security are calculated. The main external and internal factors of influence on the state of taxation in the country are determined.

Key words: taxes, tax security, taxation.

Постановка проблеми. Податки є однією з найважливіших ланок надходжень бюджету та важливим важелем впливу держави на суспільне виробництво. Останнім часом податковий тиск на країну посилюється, а рівень її податкової безпеки знизився. Тому дослідження і оцінка основних показників податкової безпеки країни та факторів впливу на неї є дуже актуальними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання податкової безпеки присвячені праці таких вчених Поддєрьогіна А.М., Андрущенко В.Л., Іванова Ю.Б., Панасюк В.М., Лондар С.Л., Саніної І.С., Петренко

Л.М. та інші. Проте досі ця тема залишається недостатньо дослідженою та має дискусійні питання.

Метою статті є визначення поняття податкової безпеки та податкового навантаження, факторів впливу на них, а також визначення шляхів їх покращення

Виклад основного матеріалу дослідження. Податки є одним з найбільш впливових інструментів державної політики та одним з найбільших джерел її доходів. В загальній структурі доходів бюджету (без врахування міжбюджетних трансферт) вони складають в середньому 80% (рис.1). Темп приросту податкових надходжень за аналізований період є неоднозначним – від значного зростання в 2015 р. на 38% до різкого спаду в 2016 р. на 28,20%.

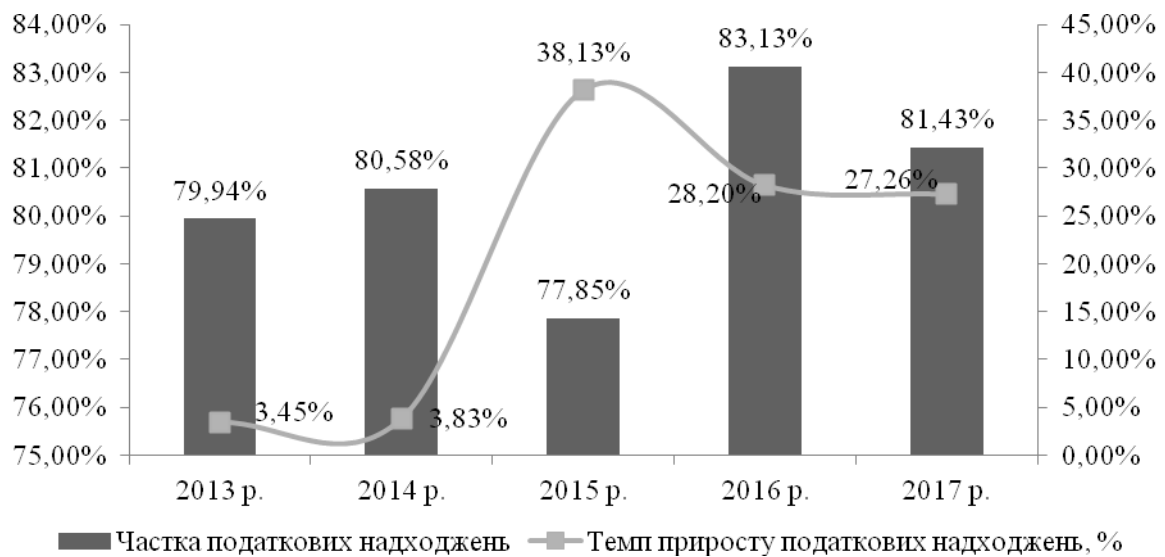

Рис. 1. Частка податкових доходів бюджету та їх темп приросту

Джерело: складено та розраховано автором за даними [1]

Для більшого уявлення про сучасний стан оподаткування в Україні доцільно буде визначити рівень податкового навантаження на економіку, який розраховано в табл. 1.

Таблиця 1

Рівень податкового навантаження в Україні

	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
ВВП	1465000	1566000	1834000	2383000	2982920
Податкові надходження до бюджету	353968	367512	507636	650782	828159
Рівень податкового навантаження	24,16%	23,47%	27,68%	27,31%	27,76%

Джерело: складено та розраховано автором за даними [1]

За останні роки рівень податкового навантаження значно зріс, та тримається на рівні 27%. У порівнянні з іншими країнами номінальний рівень податкового навантаження в Україні не більший ніж у США, Канаді, Великобританії та Німеччині, проте реальне податкове навантаження, яке враховує ще й віддачу податкової системи, тобто рівень задоволення потреб платників за рахунок податків, є значно більшим [2, с. 213].

Важливою складовою податкової системи є податкова безпека.

Податкова безпека – це стан податкової системи, який характеризується стійкістю і стабільністю всіх її елементів, що передбачає спроможність захищати економічні інтереси держави і протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, можливість реалізації і розвитку податкового потенціалу країни, ефективного використання конкурентних переваг податкової системи в умовах глобалізації [3, с. 89]. Для визначення її стану розрахуємо наступні показники, які наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Показники податкової безпеки

№	Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1.	Рівень концентрації податкових надходжень у доходах Державного бюджету	78,29%	80,39%	77,33%	82,94%	82,99%
2.	Рівень концентрації податкових	3,98%	3,62%	7,61%	3,35%	3,25%

	надходжень від ЗТД у доходах Державного бюджету					
3	Рівень втрат державного бюджету з пільг на оподаткування	1,2%	1,5%	2,2%	3,4%	3,9%
4	Рівень податкового боргу платників податків	6,9%	7,2%	9%	11,7%	12,6%
5.	Коефіцієнт результативності адміністрування податкових надходжень	93,03%	95,76%	99,87%	100,26%	99,20%
6.	Рівень оподаткування на економіку	-	17,9%	20,7%	25%	27,8%
7.	Коефіцієнт еластичності	-	55,50%	222,79%	94,20%	108,27%

Джерело: складено та розраховано автором за даними [1]

Рівень концентрації податкових надходжень у доходах Державного бюджету вказує на значний вплив податків на доходи, складаючи більшу їх частину. Щодо концентрації податкових надходжень від ЗТД, то вони є незначними.

Рівень втрат є дуже низьким, що є позитивним результатом, проте спостерігається негативна тенденція щодо постійного зростання цих показників, а от рівень податкового боргу досягнув негативного значення, перевищивши норму на 1,7% та маючи також тенденцію до зростання.

Рівень результативності адміністрування податків не відповідає вимогам, норму було досягнуто лише в 2016 р. і сума перевиконання була дуже незначною. Такі результати свідчать про недоотримання бюджетом коштів та неефективну бюджетну політику. Щодо рівня оподаткування на економіку, то він поки що є в нормі і на 2017 р. складає 27,8%, але має постійну тенденцію до зростання та наближається до критичного значення 30%.

Коефіцієнт еластичності показує, як змінюється обсяг надходжень до бюджету залежно від зміни обсягу ВВП. Його значення в період 2014-2017 р. є нестабільним. В 2015 р. та 2017 р. він вказує на еластичність системи, а в 2014 р. та 2016 р. навпаки – темпи зростання податків є нижчими ніж темпи зростання ВВП .

На стан податкової безпеки та оподаткування в цілому впливає ряд факторів – внутрішніх та зовнішніх. Зовнішні макрофактори утворюються під впливом загальнодержавних та світових тенденцій. Проте більший вплив мають внутрішні фактори, до яких можна віднести: податкове законодавство, рівень інфляції, рівень податкового навантаження, рівень економічного розвитку, бюджетна політика, інноваційно-інвестиційний клімат, політична ситуація в країні, рівень тіньової економіки, рівень безробіття та рівень життя населення, обсяги ВВП та інше.

З метою покращення рівня податкової безпеки та зменшення податкового тиску в Україні пропонується:

- створити нове податкове законодавство з урахуванням норм та принципів ЄС;
- підвищити податкову культуру платників податків;
- запровадити нову автоматизовану та прозору систему адміністрування податків;
- стимулювати діяльність малого бізнесу;
- легалізувати тіньовий сектор та підвищити конкурентоспроможність економіки в цілому;
- провести певні реформи у системі оподаткування непрямих податків та інше.

Висновки. Отже, рівень податкового навантаження в Україні є високим та потребує зниження. Щодо рівня податкової безпеки, то він також значна частина коефіцієнтів має незадовільне значення. З метою покращення стану оподаткування та підвищення рівня податкової безпеки

запропоновано реформувати податкову систему шляхом впровадження нового законодавства та процедури адміністрування податків, а також значних змін в економічній політиці стосовно тіньового сектору та малого бізнесу.

Література

1. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
2. Саніна І. С. Оцінка рівня податкового навантаження в Україні / І. С. Саніна, Л. П. Ткачик // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2015. – №. 13 – С. 211-216.
3. Петренко Л. М. Податкова безпека як складова фінансової безпеки держави / Л.М. Петренко // Моделювання та інформаційні системи в економіці: зб. наук. праць – 2012. – Вип. 86. – С.89–98.